

LA REBOTIGA

El 'Titànic' de Calders

Va costar-li a Pere Calders (1912-1994) trobar editor per a *Ronda naval sota la boira*, zènit de la seva innovadora literatura i una de les seves obres preferides. Això darrer és comprensible: trapella amb gran sentit de l'humor, és una obra carregada d'ironia a partir de la història d'un vaixell que es queda avariament enmig d'una boira permanent. La situació provocarà un catàleg d'experiències humanes entre els passatgers: tensió, discussions sobre el bé i el mal, rumors sobre l'actitud salvadora de les potències mundials... i un capità que vol el mateix final èpic que el del *Titànic*. Qui hi vegi una gran metàfora sobre la guerra civil espanyola encanterà de ple. *Ronda naval sota la boira*. Pere Calders. La Magrana. 235 pàgines. 18 euros.

Un hereu de Larsson

Diversos autors nòrdics de novel·la negra es disputen l'herència de prestigi (i, sobretot, de lectors) en el gènere negre que ha deixat Stieg Larsson amb la trilogia *Millenium*. Entre els més fermes candidats hi ha el noruec Jo Nesbo (Oslo, 1959), del qual va arribar fa un any *El pit-roig*, que va significar la presentació pels lectors catalans de l'inspector Harry Hole, que ara investiga un atracament a un banc i el suïcidi d'una ex-nòvia seva. Cap de les dues coses són el que semblen. *Nèmesi*. Jo Nesbo. Traducció: Laia Font. Proa. 495 pàgines. 18 euros.

Tot sobre Porcel

Crisis religioses, inicis narratius, enfrontaments amb Josep Pla, Andratx, el seu teatre... Tot l'imaginable sobre Porcel es va abordar en les completes *Jornades d'Estudi sobre Baltasar Porcel*, celebrades a Palma l'any passat. Els treballs apareixen ara recollits en un volum que es fa imprescindible per als qui vulguin conèixer la rebotiga literària d'un dels grans escriptors catalans del segle XX. *Esriptures contemporànies: Baltasar Porcel i la seva obra*. AA. VV. Publicacions Abadia de Montserrat. 450 pàgines. 26 euros.

'Llegendes de passió'

Hi ha un moment a la vida, com deia Vázquez Montalbán, que un comença a no tenir ningú per preguntar-li qui són els que no coneix a les fotos antigues de família. Una cosa així li passa al protagonista de la novel·la, un indi chippewa que té una malaltia terminal. Una colpidora narració que va inspirar *Llegendes de passió*. *Tornar a la terra*. Jim Harrison. Traducció: Marc Rubió. La Campana. 328 pàgines. 18 euros.

COLLS I PUNYS

Despedida

NARCÍS COMADIRA

Ja ho sé que els puristes faran escarafalls, però això de "comiat" sempre m'ha fet una mica d'urticària. Verdaguier, el pare de la llengua moderna, fa servir "despedir" al pròleg de la seva *Atlàntida*: "Al despedir-me, fa poc temps, del mar, bressol de mes darreres il·lusions..." I per això jo dono per ben vàlid aquest castellanisme ja tan arrelat en el català. Joan Coromines ens explica que el seu pare odiava "comiat" i sobretot "acomiar-se" i mirava d'esquivar-los tant com podia. S'estimava més "despedir-se" i "despedida". I com que això era una dèria del pare Coromines, el fill es mostra ben benèvol amb "despedir-se" i "despedida" i una mica distant amb "comiat" i "acomiar-se". Bé, tot això, per dir-vos, estimats lectors meus en aquest *Quadern*, que ha arribat l'hora de despedir-me de la vostra cordial assistència lectora de tants anys. N'he rebut moltes proves. Ja

Lletres

A l'ombra d'Ausiàs March

MANUEL CASTAÑO

Sis poetes del regnat d'Alfons el Magnànim

Jaume Torró (ed.)

Barcino

315 pàgines. 25 euros

No és habitual que un llibre de les característiques *Sis poetes del regnat d'Alfons el Magnànim* arribi al mercat amb un lema tan atractiu i comercial com és el d'"Ausiàs March no estava sol". La idea d'accedir a uns quants poetes de la mateixa alçada que el de Gandia és irresistible, però la cosa no és ben bé així. No s'ha trobat un manuscrit perdut, ni aquests sis autors del temps d'Alfons el Magnànim, aproximadament la primera meitat del segle XV, no són cap desconegut —n'hi ha prou de recórrer la *Història de la Literatura Catalana* de Martí de Riquer per trobarlos-hi esmentats—, i per descomptat que no juguen en la mateixa divisió que March. La novetat i la meravella és que l'editor del volum, el professor de la Universitat de Girona Jaume Torró, ha tornat a la vida un grapat d'importants peces literàries d'un brillant període de la nostra història.

Mitjançant un considerable tragi d'arxius i biblioteques, Torró ha recorregut els temps i els llocs de sis personatges més o menys rellevants en les altes esferes de la Corona d'Aragó, en aquella època d'aventures mediterrànies imperials; ha establert, fins on ha estat possible, la identitat i la biografia de cada un d'ells, i ens presenta les seves creacions contextualitzant-les en l'esdevenir d'una tradició poètica.

Destaquem-ne algunes, quasi a l'atzar. Lluís de Vila-rasa, un bon imitador d'Ausiàs March, recrea la dificultat de declarar l'amor per por al rebuig: cada cop que s'adreça a ella, decidit a fer-ho, vacil·la i "li parle d'als e cayll-me de mon cas", o sigui canvia de tema. Rodrigo Dies, que tenia un balener amb què va fer el cors i va participar en la conquesta de Nàpols, va compondre una peça contra l'enamorament i les dones, la dolenteria de les quals resumeix en l'impactant vers: "del cas civil fan criminal". Lluís de Requesens, de qui els conflictes hereditaris constitueixen una enrevessada

Els sis poetes recollits es van fer durant el regnat d'Alfons el Magnànim.

El volum torna a la vida un grapat d'importants peces literàries

Poden aquests autors commoure encara algú? Difícil però no impossible

novel·la, toca el registre satíric per burlar-se dels clergues que enganyen i sembren verí sobretot entre les dones, i sap recrear el regateig que té amb una dona sobre el que li ha de pagar pels seus favors sexuals.

Per la seva banda, Francesc Sunyer, uixer d'armes del rei Alfons, i que també va participar en la conquesta de Nàpols, sembla que parla de la nostra crisi econòmica quan aplaudeix la decisió del qui diu: "Yo no compre res enguany, / que la roba de mal guany / al de més fa mal profit", és a dir que els béns desonestament adquirits no solen aprofitar. Martí Garcia reprèn el justament famós "Desert

d'amics, de béns i de senyor" que Jordi de Sant Jordi va escriure per demanar auxili trobant-se presoner de guerra, i el converteix en una cançó d'amor: "Despuys que só presoner de fortuna (...) maldich (...) cella que m'ha per sa desventura / portat en loch hon partirà del cors l'arma" (sortirà l'ànima del cos, o sigui la mort). Bernat Miquel, jurista i cavaller, és autor d'una lloança al rei que a primera vista ens pot semblar només un exercici de llagoteria extrema però que, ben llegida, és una recensió de virtuts en una línia que es remunta a l'*Ètica a Nicòmac*, d'Aristòtil.

La importància d'aquesta obra pel que fa a l'estudi literari és òbvia; però, poden aquests autors, ara que tenim ocasió de llegir-los, aspirar a commoure encara algú per raons literàries, a part de seduir, per raons històriques, els erudits? És difícil però no impossible. Valen la pena, no solament per aprofundir en un capítol de la lírica catalana, sinó també perquè, per més que variïn les formes estròfiques i les convencions retòriques, la matèria de què estan fetes les nostres emocions poètiques resta fonamentalment intacta.

primer, quan feia aquella secció que es deia "Fórmules magistrals". Corria el ja llunyà 1996 i un bon dia Tomàs Delclòs va trucar-me per demanar la meua col·laboració al *Quadern*. Ja hi havia escrit feia anys, en una secció de ressenyes literàries que primer es va dir "Línia d'ombra" i, després, "Cercle de guix". Em va servir per enfrontar-me amb la prosa, que sempre havia tingut abandonada. Per això, quan Tomàs Delclòs em va convidar a tornar-hi, oferint-me un espai considerable, cinc-cents caràcters, li vaig dir que sí de seguida. I quan li vaig dir que volia parlar de cuina, primer va fer una cara una mica estranya

—qui escrivia sobre cuina, llavors? Només els especialistes, és clar—, però de seguida em va dir que si jo ho veia clar, doncs que endavant. Allà vaig començar a exercitar-me en una prosa que volia clara i precisa, que es llegís amb facilitat, allunyada dels preciosismes però sense renunciar a cap riquesa del català. És a dir, vaig defugir el català que ara es parla i bona part del català que ara s'escriu. Els meus mestres eren Pla, evidentment, el millor prosista del segle, però també Sagarra i Verdaguier. A poc a poc vaig moure'm en la meua prosa amb una certa seguretat.

Quan, cansat d'estar a la cuina, vaig voler sortir a fora, la meua secció es va titular "Composicions de lloc". Allà hi he escrit sobre ciutats i camins, sobre l'ànima dels poetes i el triomf de la matèria, sobre el pas del temps que fuig. Durant molt temps vaig anar intentant sospesar el pòsit dels dies i fixar-lo d'alguna manera i compartir-lo amb els lectors.

Fa un parell d'anys, una reforma del *Quadern* —per què les reformes sempre són per anar a pitjor?— va convertir la meua robusta columna de cinc-cents caràcters en un fris decoratiu de dos-cents noranta. El vaig titular irònicament "Colls i punys", un plat de menuts.

I ara, una nova reforma del *Quadern* em deixa sense la meua cita setmanal amb tots vosaltres. Em sap greu. O sigui que em despedeixo. Però de cap manera vull fer-ho sense donar-vos de tot cor les gràcies per llegir-me molt més de mig milers de dijous consecutius.